STRONA GŁÓWNA / KULTURA

To był wielki mezalians lat 30. Aktorka kabaretowa poślubiła przedstawiciela jednego z największych arystokratycznych rodów. Historia "Ordonki"

NEWSLETTER

2022-08-04 18:56 aktualizacja: 2022-08-04, 18:58

Polecamy Tweet Udostępnij

Hanka Ordonówna, Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-K-8750/Stanisław Brzozowski

120 lat temu, 4 sierpnia 1902 r., urodziła się Hanka Ordonówna. Uznaje się ją za jedną z największych gwiazd kabaretu okresu międzywojennego. Sławę przyniosły jej występy w kabarecie Qui Pro Quo i piosenka "Miłość ci wszystko wybaczy". W czasie wojny uczestniczyła w ewakuacji polskich dzieci z ZSRS do Indii.

Maria Anna Pietruszyńska hr. Tyszkiewiczowa, powszechnie znana jako Hanka Ordonówna, urodziła się 4 sierpnia 1902 r. w Warszawie, w rodzinie Władysława Pietruszyńskiego i Heleny z Bieńkowskich, w kamienicy przy ul. Żelaznej 68 na Woli. Według innych źródeł urodziła się 11 sierpnia 1904, zaś brytyjski dokument z 1945 r. podaje datę 23 września 1905 r.

Od 1908 r. uczyła się w szkole baletowej przy Teatrze Wielkim w Warszawie. Uczyła się też śpiewu. Początki kariery nie były udane. Krytykowano ją po debiutanckim występie w piosence "Szkoda słów" na scenie warszawskiego kabaretu "Sfinks" (1918).

"Debiut ten wypadł bardzo niefortunnie. Można było o nim rzeczywiście powiedzieć tylko: 'Szkoda słów'. Przypominam sobie recenzję z tego programu. Pewien znany i ceniony krytyk pisał: "[...] jeżeli chodzi o p. Ordonównę, jestem zdania, że kotów i dzieci na scenie pokazywać nie należy" - czytamy we wspomnieniach "Dymek z papierosa, czyli wspomnienia o scenach, scenkach i nadscenkach" pod redakcją Kazimierza Rudzkiego (1959).

W lipcu 1920 r. po raz pierwszy pojawiła się w kabarecie literackim Qui Pro Quo. Występowała w nim przez kolejnych 11 lat. Qui Pro Quo uznaje się za najważniejszą scenę kabaretową

NAJNOWSZE

Wrzuciła granat do stawu, akcja służb trwała cztery dni
KRAJ

Nowy gracz “Dumy Katalonii”. Robert Lewandowski oficjalnie zaprezentowany na Camp Nou
SPORT

Dodatki do ogrzewania dla wszystkich. Minister klimatu podała szczegóły
KRAJ

To oni wyłonią polskiego kandydata do Oscara
KULTURA

Liga angielska. Guardiola: w tej edycji będą... dwa sezony
SPORT

POLECAMY

KRAJ

Pożar w polskiej wsi widziany z kosmosu. Astronautka opublikowała unikalne zdjęcie

KRAJ

międzywojennej Polski. Mieściła się w przy ul. Senatorskiej 29. Teksty dla kabaretu pisali Julian Tuwim, Marian Hemar i Konrad Tom. Przedsięwzięcie tworzyli też m.in. Mira Zimińska, Zula Pogorzelska, Stefania Górska i Adolf Dymsza.

Aktor Karol Hanusz wymyślił sceniczny pseudonim Hanna Ordonówna, gdyż prawdziwe nazwisko artystki uznał za zbyt "plebejskie".

> **"Obdarzona miłym, maleńkim, ale wyrobionym głosikiem, w pewnym okresie swej burzliwej kariery zniszczyła go, tym bardziej że zawsze była zagrożona chorobą płuc [...]. Pozostała jej dziwna skala: bardzo niski dół i cienkie, dziecięce wysokie tony. Stąd piosenka była wykonywana w dziwny – jej tylko właściwy sposób"** - wspominał Ludwik Sempoliński w 1959 r.

W latach dwudziestych aktorka zdobywała już przychylne opinie krytyków. Publiczność Qui Pro Quo przyjmowała ją entuzjastycznie. Artystka duża wagę przywiązywała do interpretacji wykonywanych utworów, by zrównoważyć słabość własnego głosu.

> **"Zjawiska równej miary, co Ordonka nie było na scenie polskiego kabaretu ani przedtem, ani potem"** - wspomniał satyryk Jerzy Jurandot w "Dziejach śmiechu" (1965).

Wyszydzana jeszcze niedawno za "Szkoda słów", stała się powszechnie znaną gwiazdą kabaretu. Od 1927 r. nagrywała także płyty w czołowej wytwórni Syrena Records.

> W filmie, jeszcze wówczas niemym, Ordonówna debiutowała w 1923 r. rolą w „Niewolnicy miłości" w reżyserii Jana Kucharskiego, Stanisława Szabego i Adama Zagórskiego. **Największym przebojem artystki ("szlagierem", jak mówiono przed wojną) była „Miłość ci wszystko wybaczy" z filmu „Szpieg w masce" (1933) w reżyserii Mieczysława Krawicza. "Miłość ci wszystko wybaczy/Smutek zamieni ci w śmiech/Miłość tak pięknie tłumaczy/Zdradę i kłamstwo i grzech/Choćbyś ją przeklął w rozpaczy/Że jest okrutna i zła/Miłość ci wszystko wybaczy/Bo miłość mój miły to ja"** - śpiewała w utworze skomponowanym przez Henryka Warsa do słów Juliana Tuwima.

Hanka Ordonówna - Miłość ci wszystko wybaczy
Do obejrze...
Udostępnij
Obejrzyj w YouTube

Po raz ostatni zagrała "Ordonka", jaka nazywano ją powszechnie, w filmie Konrada Toma „Parada Warszawy" z 1937 r.

26 marca 1931 r. w kościele św. Krzyża w Warszawie odbył się ślub Ordonówny z hrabią Michałem Zygmuntem Tyszkiewiczem, posiadaczem dóbr ziemskich i dyplomatą MSZ. Dwa lata wcześniej napisał on polskie słowa do argentyńskiego tanga "Callecita de mi barrio". Ordonówna wielokrotnie wykonywała ten utwór, znany jako "Uliczka w Barcelonie". **Związek przedstawiciela jednego z największych arystokratycznych rodów z urodzoną w rodzinie**

"Nie udostępniać nawet historykom". Dokumenty dotyczące Powstania Warszawskiego przez lata były ściśle strzeżoną tajemnicą MSW

kolejarskiej aktorką kabaretową wielu współczesnych, z rodziną hrabiego na czele, uznawało za mezalians.

Hanka Ordonówna - Uliczka w Barcelonie (Syrena Record)
Do obejrze...
Udostępnij
SYRENA RECORD
HANKA Ordonówna 1902-1950
NIEGASNĄCA GWIAZDA POLSKIEJ PIOSENKI
NAGRANIA Z LAT TRZYDZIESTYCH
Obejrzyj w YouTube

W latach trzydziestych aktorka pojawiała się na scenach kabaretów Banda (1932–1933), Wielka Rewia (1935–1936) i Cyrulik Warszawski (1936–1937). Grała także w Teatrze Miejskim im. Słowackiego w Krakowie prowadzonym wówczas przez Juliusza Osterwę. Przed wybuchem wojny występowała w USA oraz w kilku krajach Europy.

Tragiczne koleje losu Hanki Ordonówny. Więziona na Pawiaku, później trafiła do łagru

Po wybuchu wojny aresztowało ją gestapo. Artystkę osadzono w więzieniu na Pawiaku w Warszawie. Dzięki staraniom męża i kontaktom dyplomatycznym z włoskim dworem królewskim Wiktora Emanuela III została zwolniona w kwietniu 1940 r.

Tyszkiewiczowie przeprowadzili się do Wilna. NKWD aresztowało hrabiego. Aktorka zgodziła się na kilka koncertów w Moskwie, lecz odmówiła przyjęcia sowieckiego obywatelstwa. **Przez kilka tygodni Ordonówna była zmuszona do pracy fizycznej w sowchozie (sowieckim państwowym gospodarstwie rolnym) koło Kujbyszewa.** Po zawarciu układu Sikorski-Majski w lipcu 1941 r. tysiące polskich obywateli uwięzionych przez NKWD i deportowanych w głąb ZSRS objęła tzw. amnestia.

Zwolniona z łagru trafiła do Taszkientu. Więzienie NKWD na Łubiance opuścił także hr. Tyszkiewicz, który został przez Rząd RP mianowany sekretarzem polskiej ambasady w Teherenie (Persja, ob. Iran). Zimą 1941/42 w polskim ośrodku w Tockoje (ob. Rosja) Ordonówna zorganizowała teatr, koncertowała dla polskiej publiczności i opiekowała się sierotami po deportowanych przez NKWD Polakach z Kresów Wschodnich RP.

18 marca 1942 r. Władysław Anders na spotkaniu ze Stalinem omówił kwestię ewakuacji polskich oddziałów do Iranu. Terytorium sowieckie opuściło ponad 115 tys. osób: 78,5 tys. żołnierzy oraz 37 tys. cywilów, w tym 18 tys. dzieci. Ordonówna uczestniczyła w ewakuacji kilkuset polskich dzieci z obozów dla uchodźców w Taszkiencie i w Aszchabadzie (Turkmenistan) do Bombaju (ob. Mumbaj) w Indiach.

Tragiczne losy podopiecznych opisała w książce „Tułacze dzieci”. "[...] W wagonie było czterdzieści osób: dzieci, starców, kobiet i mężczyzn. Porozkładane na ziemi bety nie dawały swobody poruszania się, ludzie, karmieni soloną rybą i wodą z kałuż, chorowali na żołądki. Rura wychodowa, umieszczona w rogu wagonu, ziała obrzydliwym fetorem. Na stacjach spotykali takie same pociągi, przepełnione wywożonymi Polakami, z niektórych dolatywały buńczuczne lub religijne śpiewy, z innych narzekania lub płacz. Twarze ludzkie, widziane przez kraty okienek, były obrośnięte i chorobliwie blade. - Skąd was wywieźli? - padały zawsze te same pytania" - czytamy w książce, którą Ordonówna w obawie przed represjami komunistów na rodzinie i bliskich w kraju wydała pod pseudonimem Weronika Hort w Bejrucie w 1948 r.

Z Indii Ordonówna wyruszyła samochodem w liczącą 6 tys. km podróż do Teheranu, a później do Bejrutu. Jeszcze podczas pobytu w Indiach lekarze wykryli u niej gruźlicę. Mimo choroby wystąpiła 50 razy przed żołnierzami 2. Korpusu gen. Andersa na terenie Palestyny.

"Mieszkaliśmy w Burummanie koło Bejrutu. Właściwie była skazana na stałe leżenie w łóżku, ale jej temperament twórczy i pasja życia, optymizm nie gasł. Wprost przeciwnie. [...] Przygotowywała do druku drugą książkę i zbierała materiały do powieści autobiograficznej. Pisała wiersze, nowele, impresje i artykuły. Hanka przeżywała niezwykle silnie walki pod Monte Cassino. Płakała, że nie może być na froncie, koncertować, śpiewać dla żołnierzy. Wtedy właśnie przyszło jej na myśl, że brak jest piosenek dla wojska. [...] Wkrótce ukazał się w druku jej zbiór piosenek żołnierskich" - wspominał w styczniu 1961 r. na antenie Radia Wolna Europa jej mąż, który pracował w bejruckim poselstwie RP.

Pod koniec życia znajdowała się pod opieką męża i lekarzy. Gdy "gasnący głos" nie pozwalał już na śpiew, malowała obrazy.

Zmarła 8 września 1950 r. w Bejrucie (Liban). Na grobie na Polskim Cmentarzu Wojennym przy ulicy Jalloul w Bejrucie wyryto cytat z biblijnego Psalmu 32: "Tyś jest ucieczką moją – od uciśnienia zachowasz mię i piosenkami radosnego wybawienia uraczysz mnie".

Z inicjatywy Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej i Jerzego Waldorffa prochy artystki przewieziono do Polski i 12 maja 1990 r. złożono w Alei Zasłużonych na warszawskich Powązkach. (PAP)

Autor: Maciej Replewicz

js/

TEMATY: Hanka Ordonówna,aktorka,kabaret,gestapo,Pawiak

Polecamy Tweet Udostępnij

Wszelkie materiały (w szczególności depesze agencyjne, zdjęcia, grafiki, filmy) zamieszczone w niniejszym Portalu chronione są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych. Materiały te mogą być wykorzystywane wyłącznie na postawie stosownych umów licencyjnych. Jakiekolwiek ich wykorzystywanie przez użytkowników Portalu, poza przewidzianymi przez przepisy prawa wyjątkami, w szczególności dozwolonym użytkiem osobistym, bez ważnej umowy licencyjnej jest zabronione.

SERWISY INFORMACYJNE
Codzienny Serwis Informacyjny
English News Service
Newslettery
Kalendarium
Biznes
Serwisy tematyczne
Aplikacje

SERWISY MULTIMEDIALNE
Codzienny Serwis Fotograficzny
Baza zdjęć
Pakiety informacyjne
Infografika
Wideo

SERWISY OGÓLNODOSTĘPNE
pap.pl
samorzad.pap.pl
biznes.pap.pl
infostrefa.com
naukawpolsce.pap.pl
dzieje.pl
pap-mediaroom.pl
zdrowie.pap.pl
kurier.pap.pl

USŁUGI
Konferencje prasowe
Obsługa medialna
Obsługa fotograficzna
Dystrybucja informacji
Reklama
Mińska 65

Copyright © PAP 2022